

СТАНОВИЩЕ

от Доц. д-р Мая Йорданова Стоименова-Попова, д.м.

Вътрешен член на Научно жури на основание заповед № 1627 от 03.07.2019г. на Ректора на МУ – Плевен

Относно: дисертационния труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“; област на висшето образование: 7 – здравеопазване и спорт; професионално направление: 7.1 – медицина; научна специалност: 03.01.20 психиатрия, разработен от д-р Иванка Илиева Велева, докторант на самостоятелна подготовка към Катедра психиатрия и медицинска психология при Медицински университет – Плевен на тема *„Сравнително проучване на основни когнитивни функции при болни с параноидна шизофрения, техни родственици от първа степен и здрави контроли“*.

Научен ръководител: доц. д-р Мая Стоименова-Попова, д.м.

Процедура: Становището се основава на чл. 4, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България; чл. 5, ал. 2 във връзка с чл. 73, ал 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет – Плевен; заповед за отчисляване на докторанта с право да се яви на защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ и по предложение на ръководителя на Катедра психиатрия и медицинска психология на Медицински факултет, въз основа на решение на Катедрен съвет с Протокол от 21. 05. 2019, и заповед № 1627/03.07.2019г. на Ректора на МУ – Плевен. Становището е съобразено с изискванията за оформяне на становища в такъв тип процедура.

Биографични данни: Д-р Иванка Велева е родена на 01.04.1964 г в гр. Свищов, обл. В. Търново. Завършва висше образование специалност медицина във ВМИ Плевен през 1988г. Има призната специалност по психиатрия от 1994г. и специализация по Здравен мениджмънт в СА „Д. А. Ценов“ гр. Свищов от 2018г. Започва трудовата си биография като участъков терапевт в Общинска болница гр. Левски (1988-90г) и поликлиничен психиатър в Общинска болница Червен бряг (1990-1992г.). От 1992 и до момента работи в Първа психиатрична клиника на УМБАЛ „Д-р Георги Странски” ЕАД – гр. Плевен като лекар психиатър, а от 2016г. е началник на Отделение за остри психотични разстройства в Първа психиатрична клиника. От 2014г. е асистент в Катедрата по психиатрия и медицинска психология при МУ – Плевен със средна годишна учебна натовареност през последните три години от 300 часа. Участва в българоезиковото преподаване по дисциплините психиатрия и медицинска психология на

специалност медицина и бакалавърските специалности по рехабилитация и ерготерапия, медицинска сестра, акушерка, рентгенов и медицински лаборант и помощник фармацевт.

Получила е сертификати от един национален и един международен квалификационни курс. Сертифицирана е и по ДКП. Членува в БЛС, БПА и НДНН. Автор и съавтор е на 11 научни статии, 3 от които са в международни списания. По темата на дисертацията има публикувана 1 статия в международно списание и 2 статии в български издания. Има участие с 9 постера на международни научни форуми (ECNP, EAP), от които 4 са по темата на дисертацията, както и 26 участия в научни форуми в България с постери и доклади, от които 11 са по темата на дисертацията. Участвала е в 1 научен проект на МУ Плевен. Специални интереси – в областта на когнитивните нарушения при психичните заболявания.

Темата на представения дисертационен труд е особено актуална в поне два аспекта: от една страна през последното десетилетие проучванията в тази област нарастват бързо и експоненциално в глобален план, а от друга – значението на когнитивните нарушения при шизофрения е решаващо за функционирането на засегнатите индивиди през целия им живот, както и за големите разходи на обществен ресурс, свързани с последствията от заболяването. В България темата не е проучвана до момента.

Структура на дисертацията: Краткото въведение (2 страници) полага рамката на проучването в много едър шрих. Литературният обзор е разгърнат на 40 страници. Започва с визията върху разпространението на шизофренната болест, социалната значимост на последствията ѝ, важността на вече всепризнатия дългосрочен когнитивен дефицит. Направен е задълбочен анализ на концепцията за ендофенотип, прокарваща постижим за днешните невронауки достъп до дълбоката генетична същност на подобни комплексни заболявания. Предлага се и малко или повече общоприета дефиниция на термина. Следва ясен и добре обоснован анализ на ендофенотипната стойност на когнитивните разстройства, последван от оглед на постигнатото до момента в изследванията на отделните когнитивни домейни. Тези страници насочват вниманието към диференциалната значимост на отделните когнитивни функции, респ. на техните нарушения като ендофенотипни маркери и представляват ясна, убедителна аргументация за търсенията, залегнали в задачите на разработката. Отделено е внимание на факторите, въздействащи върху когнитивните функции. Следва ясно построен оглед на ефекта от когнитивните нарушения върху общото функциониране на шизофренните индивиди. Особено важен според мен е опитът за анализ на причините за често регистрираната хетерогенност на находките от изследванията в тази област. Личи и очакваното при разработка върху такава по същество строго биологична тема описание (макар и по-теоретично) на най-

често потвърждаваните чрез невроизобразителни методи мозъчни изменения. Обзорът завършва с подходящо обобщение, изясняващо авторовата позиция при разработването на избраната тема. В целостта си обзорът е ясно поднесен, с добро познание на литературата и в критичен дух.

Цел и задачи: Конкретна, ясно формулирана, съвременна звучаща цел, насочена към значима дискуссионна област, с четири (конкретни от оперативно-практическа перспектива), общо формулирани задачи. Изследваният контингент е от 226 индивида на възраст 18 – 60 г., разпределени в три групи: 108 пациента с параноидна шизофрения (F20.0 –МКБ-10); 58 първостепенни родственика на пациенти с шизофрения (ПР) и 60 здрави контроли (ЗК), набрани и изследвани през период от 32 месеца. Направен е похвален старателен опит за максимално хомогенизиране на групите.

Подбор на инструментите: Цялостната организация на процедурите е описана подробно и не буди възражения. Изработената за проучването клинична карта обхваща широка гама релевантни индекси. Клиничните скали/въпросници са общоприети, широко използвани и позволяващи съпоставки с национални и интернационални изследвания. Наборът от седем невропсихологични теста (единият има две части) е внимателно подбран, за да обхване релевантните домейни чрез многократно проверени в множество изследвания инструменти, които при това са удобни и лесни за прилагане.

За статистическа обработка е използван статистическия пакет **SPSS 23.0** за Windows: дисперсионен анализ (ANOVA); корелационен анализ; вариационен анализ; непараметричен анализ; непараметричен анализ и анализ на размера на ефекта (PE).

Дизайн на разработката: Одобрено от етичен комитет срезово неинтернационално изследване с набиране на участниците по предварително изградени прецизни критерии за включване/изключване след подписване на информирано съгласие, като след верифициране на диагнозата чрез M.I.N.I. 7.0.2 всички процедури са извършвани самостоятелно от дисертантката.

Резултати: Представени са в общо 42 страници и са онагледени богато с 49 таблици и 22 фигури. Разпределени са в четири раздела: демографски показатели; клинични показатели; ход на болестта и последствия от нея (проблеми в семейството, със закона, в образованието и в работата); актуална симптоматика и психосоциално функциониране; когнитивни индекси. Междгруповите сравнения са извършвани систематично и прецизно за всеки изследван показател, като за всяка разлика допълнително е изчислен и размерът на ефекта. Претеглени са

корелациите между отделните когнитивни индекси и актуалната шизофренна симптоматика. Извършен е и контрол за влиянието на позитивните и негативните симптоми върху корелациите. Най-сетне, преценена е реалната клинична и функционална значимост на регистрираните когнитивни нарушения, което изглежда наистина стойностно и обогатяващо данните усилие.

Анализ (обсъждане): Ясно и стегнато изложение с множество препратки към литературни източници. Долавя се известна неувереност при интерпретация на някои находки, но все пак е налице старание да се открият нерешените въпроси и да се предложат вероятни обяснения. Не е пропуснат и анализ на стойността на отделните използвани изследователски инструменти. Представено е обобщение на получените резултати, в което коректно са обрисувани оформилите се от получените находки когнитивни профили на пациенти с шизофрения и на близки родственици на шизофренни пациенти, като отчетливо и убедително са подчертани междугруповите разлики. Изтъкнато е и диференциалното значение на нарушенията в конкретни когнитивни домейни за психосоциалното функциониране на пациентите епизод и в ремисия.

Изводи: Те са 14, изведени са систематично, представени са по обобщаващ, синтезиран начин, отговарят на изпълнените задачи и се покриват с целта на разработката. Коректно са изложени ограниченията на работата. Краткото заключение откроява основните постижения и бъдещите насоки.

Приноси: Изброени са 6 теоретични и 2 методологично-практични, като всички от първата група са нови за българската изследователска литература. Два от теоретичните приноса са потвърдителни. Оперативните приноси не будят възражения и имат реална практическа стойност. Всички представени приноси по своеобразен начин „допълват“ изводите и така постигнатото бива по-добре изяснено.

Цялостният дисертационен труд е разгърнат на 173 страници, отлично „подплатен“ с 420 автора (64 на кирилица, 357 на латиница), като 28% от тях са публикувани след 2012г. и е адекватно онагледен с 50 таблици и 23 цветни фигури. Езикът е ясен, почти навсякъде е избегнато разточително многословие. Показано е пълноценно познаване на релевантната литература и уверено боравене с нея. Проучването е проведено старателно, коректно и самостоятелно. Инструментите са подбрани удачно и са съвременни и международно признати. Изводите са коректни и съдържани, а приносите – стойностни. Авторефератът е съобразен с всички изисквания и отразява пълноценно дисертационния труд.

Заклучение: представеният дисертационен труд е върху значим, оживено дискутиран в международен план и непроучван задълбочено у нас. Извършен е съвместно и прецизно. Налице са несъмнени възможности да се провежда самостоятелно качествено съвременно научно изследване. Работата отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ според Закона за развитието на академичния състав в Република България. В съответствие с изложеното си становище си позволявам да предложа на уважаемото научно жури да присъди на д-р Иванка Илиева Велева образователната и научна степен „Доктор“.

28.08.2019

Доц. д-р М. Стоименова, д.м.

